

■ УДК 364.371

■ **Катаев С. Л.**

■ доктор социологических наук, профессор,
■ профессор кафедры социологии и социальной
■ работы
■ Классического частного университета,
■ г. Запорожье

■ ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ СОЦИАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ■ АСПЕКТЕ КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ПОДХОДА

■ *Обсуждается опыт осуществления социального образования в Англии по материалам*
■ *периодического издания журнала «Social Education». Отмечается, что под социальном образованием*
■ *понимается совокупность видов практической подготовки школьников для выработки*
■ *компетентности в различных социальных ситуациях жизни человека, таких как защита гражданских*
■ *прав, взаимодействие с правоохранительными органами и муниципальными организациями, общение в*
■ *социальных сетях. Обращается внимание на роль социального образования для формирования*
■ *различных видов жизненной компетентности.*

■ **Ключевые слова:** социальное образование, жизненная компетентность, зарубежный опыт,
■ журнал «Social Education».

■ *Обговорюється досвід здійснення соціальної освіти в Англії за матеріалами періодичного*
■ *видання журналу «Social Education». Відзначається, що під соціальною освітою розуміється*
■ *сукупність видів практичної підготовки школярів для вироблення компетентності в різних соціальних*
■ *ситуаціях життя людини, таких як захист цивільних прав, взаємодія з правоохоронними органами та*
■ *державними організаціями, спілкування в соціальних мережах. Звертається увага на роль соціальної*
■ *освіти для формування різних видів життєвої компетентності.*

■ **Ключові слова:** соціальна освіта, життєва компетентність, зарубіжний досвід, журнал
■ «Social Education».

■ *The experience of social education in England based on the materials of the periodical “Social*
■ *Education” magazine is discussed. It is noted that social education is understood as a set of types of practical*
■ *training for schoolchildren to develop competence in various social situations of a person’s life, such as the*
■ *protection of civil rights, interaction with law enforcement agencies and municipal organizations,*
■ *communication in social networks. Attention is paid to the role of social education for the formation of various*
■ *types of life competence.*

■ **Keywords:** social education, vital competence, foreign experience, magazine «Social Education».

■ Социальное образование является одним из направлений социальной педагогики. В задачи
■ социального образования входит практическая подготовка школьников и студентов к решению
■ жизненных вопросов, которые могут встретиться в различных ситуациях.

■ Социальное образование - это общее наименование для группы социально ориентированных
■ видов практической подготовки и выработки компетентности в различных социально значимых
■ ситуациях жизни человека. Например, вопросы элементарного санитарного просвещения и выработок
■ навыков первичной медицинской помощи, вопросы защиты гражданских прав, проблемы
■ взаимоотношений с представителями различных этических групп, экологические проблемы,
■ взаимодействия с правоохранительными органами, половое воспитание, вопрос этики и
■ нравственности, проблематика жизнедеятельности в местах проживания, социальная безопасность на
■ дороге и т.д.

■ *Цель статьи* – рассмотреть зарубежный опыт социального образования и связь его с
■ формированием жизненных компетенций по материалам специальной периодики.

Обсуждение проблемы в литературе. Проблемы социального образования и связь его с формированием жизненной компетентности учащегося обсуждаются специалистами в области социальной педагогики, социальной работы, социологии. В Англии выпускается журнал «Social Education», посвященный проблемам социального образования [1]. В Украине проблемы социального образования рассматривали И. Зверева, Л. Тюптя, И.Иванова, Р. Козубовский и др.

Исследование социальной компетентности личности осуществляли ученые: Д. Бех, Н. М. Бибик, Н. В. Гавриш, Н. В. Гончарова-Горская, И. Г. Ермаков, А. В. Мудрик, Л. В. Сохань, М. Д. Степаненко, В. В. Цветков и др.

Учебный предмет под названием «Социальное образование» входит в программы обучения школьников и студентов некоторых стран, в частности в Англии. В журнале «Social Education» обсуждаются методы использования материалов по тематике социального образования в классе, информация о новейших учебных технологиях в этой области, обзоры средств массовой информации по данной тематике, исследования по темам, связанным с социальным образованием, планы уроков, которые могут быть применены к различным дисциплинам.

Каждый номер посвящается какой-либо одной проблеме социального образования. Например, майский (2018 г.) номер журнала посвящен проблеме медиаграмотности и методам общения в сетях [2]. В частности, в номере содержатся статьи о методах изучения законов, обучение с помощью документов, о серфинге в сети, о распознавании ложной информации в сети и медиаинфации. Отмечается, что если ученики станут вовлеченными гражданами, они должны научиться задавать вопросы о точности, достоверности и предвзятости, а также размышлять о своих собственных предубеждениях. Создание средств массовой информации в классе на занятиях по социальному образованию - это идеальный способ научить учащихся быть по-настоящему медиаграмотными. Анализируя артефакты популярной культуры, учащиеся вырабатывают навыки критической грамотности. Такие занятия помогают молодым людям развивать способность оценивать точность и достоверность онлайн-информации.

Для выработки навыков объективной оценки социальных явлений полезно проводить учебные социологические исследования. Они вырабатывают осторожное отношение к своему субъективному мнению и побуждают более внимательно оценивать социальные явления.

Социальное образование призвано вырабатывать навыки социальных отношений, направлено на конкретное изучение общества.

На занятиях уделяется внимание выработке эмпатии, сочувственного отношения к социально неблагополучным гражданам. В одной из статей содержится материал о стигме, с которой сталкиваются молодые люди, испытывающие трудности в области психического здоровья.

Для ознакомления с различными процедурами судебного, административного, хозяйственного характера для учащихся организуют экскурсии на судебные заседания, в пенитенциарные заведения, в мэрию, на промышленные предприятия и т.п. Учат создавать собственные учредительные документы для общественных и хозяйственных организаций.

Различные кейсы рассматриваются как теоретически, так и практически. Например, выбирается кейс подачи жалобы в суд на человека, который нанес вам оскорбление. Вначале рассматриваются соответствующие законы, которые регулируют этот вид отношений. Затем в игровой форме осуществляются все процедуры, которые необходимы для рассмотрения жалобы в суде. Практическая часть заключается в посещении зала судебного заседания, где проходит суд по аналогичной проблеме.

Социальное образование может включать элементы социального анализа для лучшего понимания общественных процессов и явлений. Социальный анализ - это совокупность исследовательских операций по выявлению причин и факторов социальных явлений, это изучение социальных аспектов различных видов человеческой деятельности, оценка социальных показателей развитости общества. Социальный анализ - общее наименование для целого ряда аспектов изучения общества и включает в себя: демографический анализ, социологический анализ, региональный, экологический и т. п.

В одном из последних номеров журнала содержатся методические материалы для выработки у учащихся углубленного понимания мировоззренческих настроений в обществе с помощью анализа больших данных [3].

В одной из статей обращается внимание на контроль результатов обучения [4]. Подчеркивается, что для социального образования необходимы специфические методы оценки знаний и навыков, которые учитывают не только формальные моменты, но и способность понимать разные аспекты социальных отношений. Отмечается, что для каждого ключевого этапа учебы оцениваются результаты обучения для знания и понимания по каждому из установленных аспектов, а именно таких

аспектов: комунікативний, емоціональний, освітній, екологічний, моральний, фізичний, сексуальний, соціальний, духовний, професійний.

Редакція журналу відзначає, що дане видання містить баланс теоретичного змісту та практичних ідей навчання

Зарубіжний досвід соціального освіти може сприяти вдосконаленню методів компетентної педагогіки, підготуваної учасників до практичної діяльності.

Концепцію формування життєвої компетентності учасників пропонує А. Кузьміна. [5] Вона визначила наступні теоретико-методичні основи формування життєвої компетентності, які містять: концепцію, структурно-функціональну модель, критерії ефективності, соціально-педагогічні умови формування життєвої компетентності.

Фактори соціального впливу на формування життєвої компетентності - це проблематика соціології виховання. Соціологія виховання - це не тільки сукупність емпіричних методів дослідження тих чи інших аспектів виховального процесу, але й ширше - виявлення соціальних механізмів, детермінують педагогічний процес, виявлення соціальних факторів, впливають на нього. До них А. Кузьміна відносить: вплив оточуючого середовища, вплив суспільного ладу та типу культури суспільства, вплив статусу та статі осіб [5, с.12]. Компетентність визначається як система обґрунтованих знань особистості, предметної орієнтованості та здатності до розв'язання проблем та досягнення успіху в діяльності [5, с. 13].

Соціальною компетентністю А. Кузьміна визначає як «сукупність мотиваційних, когнітивних та операційних показників, що створюють фасилітаційну площину для успішної інтеграції особистості в сучасне суспільство». [5, с. 13].

Життєва компетентність є сукупністю особистісної та соціальної компетентності, як міра залучення людини до соціальної діяльності та її особистісного ставлення до предмету цієї діяльності [5, с. 13].

На процес формування життєвої компетентності, за словами А. Кузьмінної, впливають наступні особливості: вплив негативних стереотипів соціального поведіння, сформувалась поза інтернату, проявлення соціальної депривації, особливості організації виховального процесу [5, с. 53].

Культура життєвого самоствердження - це усвідомлення себе суб'єктом власного життя та щастя, вміння приймати рішення та нести відповідальність за власне поведіння та дії. Базова культура орієнтована на особисті значимі цінності: громадянське поведіння, праця та матеріальне забезпечення, взаємини з людьми та сімейне благополуччя та тому подібне.

Кожному виду компетентності відповідає відповідний зміст.

Н. Глебова звертає увагу на зв'язок компетентності з відповідальністю. В структурі соціальної відповідальності як складової соціальної компетентності вона пропонує виділяти наступні елементи:

- усвідомлення суб'єктом своєї соціальної ролі та необхідності діяти згідно з вимогами соціальної групи;

- постійний самоконтроль суб'єкта за своїми діями з урахуванням їх наслідків для себе та інших;

- звіт та самооцінка власних дій особистістю на основі суспільно значимих критеріїв; - особиста мотивація до соціально активної діяльності [6].

Соціальне освітання учасників сприяє формуванню практичних життєвих компетентностей. Соціальне освітання потребує постійної актуалізації, щоб учасники могли освоювати навички в здійсненні сучасних соціальних практик. В вдосконаленні соціального освіти може допомогти зарубіжний досвід та в частині матеріали журналу «Social Education».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Social Education – [Електронний документ].-Адрес доступу - <https://www.socialstudies.org/publications/socialeducation>

2. Social Education May/June 2018 (vol. 82 no. 3)

3. Social Education March/April 2018 (vol. 82 no. 2)

4. Social Education September 2018 (vol. 82 no. 4)

5. Кузьміна О. В. Методичні аспекти формування життєвої компетентності учнів старших класів загальноосвітніх шкіл інтернатів Слов'янськ: Слов'ян. держ. пед. ун-т, 2011. 354 с.

«SOCIOПРОСТІР: the interdisciplinary online collection of scientific works on sociology and social work», №8 (2019)

«SOCIOПРОСТІР: междисциплинарный электронный сборник научных работ по социологии и социальной работе», №8 (2019)

«SOCIOПРОСТІР: міждисциплінарний електронний збірник наукових праць з соціології та соціальної роботи», №8 (2019)

6. Глебова Н.І. Соціальна компетентність майбутнього галузевого фахівця в соціально-суб'єктному соціологічному дискурсі – [Електронний документ] – Адрес поиска: <http://habitus.od.ua/journals/2018/6-2018/9.pdf>